

4.Sınıf Hemşirelik Öğrencilerinin Meslek Algısı ve Kariyer Planlaması Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Mukadder MOLLAOĞLU¹ and Safiye YANMIŞ^{2*}

¹ Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Sivas, Türkiye.

²Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye.

*Corresponding author: safiyeyanmis61@gmail.com

+Speaker: safiyeyanmis61@gmail.com

Presentation/Paper Type: Sözel/Tam Metin

Özet- Bu çalışmanın amacı, 4.sınıf hemşirelik öğrencilerinin meslek algısı ve kariyer planlaması arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Araştırma, bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Fakültesi 4. Sınıf öğrencileriyle Mayıs 2019 tarihinde yapılmıştır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip, belirtilen tarihte fakültede bulunan, 4. Sınıfta öğrenim gören, araştırmaya katılmaya gönüllü, 92 öğrenciyle çalışma yürütülmüştür. Veriler, Öğrenci Tanıtım Formu, Mesleki Algı Ölçeği (MAÖ) ve Kariyer Geleceği Ölçeği (KARGEL) ile toplanmıştır. Verilerin SPSS 22.0 programında değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.26±1.75 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin %76.08'i kadın olduğu, %71.7' sinin GANO' sunun 2.00 ve 2.99 arasında olduğu, %60'ının hemşireliği ilk sırada tercih ettiği, %41.3'ünün mesleği seçme nedeninin atama kolaylığı olduğu, %43.5'inin hemşirelik eğitimi almadan önce de sonra da mesleği sevdiği, %54.3' ünün hemşirelik eğitimi alırken okulu bırakmayı düşündüğü, %63'ünün hemşirelik mesleğinin geleceğini orta düzeyde gördüğü, %78.3' ünün kariyer planı olduğu, %82.6' sının kariyer planı ile ilgili eğitim almadığı belirlenmiştir. MAÖ ve KARGEL arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki bulunmuştur. Mesleği iyi yönde algılama arttıkça kariyer geleceğine yönelik iyimserlik düzeyi de artmaktadır (p<0.001). Hemşirelik öğrencilerinin mesleki algıları ve kariyer geleceğine yönelik iyimserlikleri orta düzeydedir. Mesleği iyi yönde algılama arttıkça kariyer geleceğine yönelik iyimserlik düzeyi artmaktadır. Öğrencilerin hemşirelik mesleği eğitimini almadan önce, eğitimi aldığı sırada ve sonrasında kariyer planlamasıyla ilişkili yönlendirilmeleri önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler – Hemşirelik, Öğrenci Hemşire, Meslek Algısı, Kariyer planlaması.

I. GİRİŞ

Meslek; uzun süreli bir eğitim süreci sonrasında edinilen, ilke ve etik kuralları belirlenmiş uğraşlar bütünüdür. Meslekleşme ise; sosyalleşme ve kimlik oluşturma çabalarına bağlı olarak gelişen, kişinin kendi kendini motive ve kontrol etmesidir. Meslek algısı toplumdan topluma değişebilmektedir. Farklı ülkelerin kalkınmışlık düzeyleri, sahip oldukları kültür, siyaset ve diğer etkenler, her ülkede kendine özgü bir meslek algısını oluşturmaktadır Mesleğin ilerlemesi ve statüsünün yükseltilmesi için mesleğin tam anlamıyla yerine getirilmesi önem taşımaktadır [1]. Bu nedenle meslek seçen kişilerin bilinçli olarak mesleğini seçmeleri, mesleği iyi tanımaları, özümsemesi ve sevmeleri gerekmektedir. Örneğin sağlık alanında en eski algılanan meslek üyeliklerinden ikisi hemşirelik ve ebeldir [2].

Hemşirelerin ve ebelerin mesleklerine ilişkin algıları, toplum içindeki yerini, motivasyonu etkilerken, ayrıca iş yaşamında etkili olabilmektedir. Toplumumuzda hemşirelik mesleği ile ilgili pek çok görüş bulunmaktadır. Bu görüşlerin oluşmasında ön yargılarla birlikte olumsuz örneklerin de etkisi vardır. Ücret, iş koşulları, mesleğin kan ve atıklarla yakın temas gerektiren bir meslek olması, kadın mesleği oluşu gibi nedenler toplumun hemşirelik mesleği hakkındaki görüşlerini etkilemektedir [1], [3].

Kariyer, kişinin yaşamı boyunca üstlendiği iş rolüne ilişkin beklentilerini, arzularını gerçekleştirebilmesi için gerekli bilgi, beceri, yetenek ve motivasyonla donatılarak ilerlemesinin sağlanmasıdır [4]. Kariyer genel olarak, çalışma yaşamında ilerleme sağlayıcı bir başarı elde edebilmek amacıyla bireyin izlediği yol, süreç veya çalıştığı alan şeklinde

ifade edilmiştir [5]. Kariyer insan yaşamında önemli bir yer tutmaktadır ve kariyere ilişkin planlamaların erken yaşlarda başladığı görülmektedir [4].

Kariyer seçimi, statik bir durum olmayıp, gelişim sürecinin bir parçasıdır [6]. Kişisel kariyer plânlamasında, ilk aşama kişinin kariyerini seçme aşamasıdır. Bireyin sosyal geçmişi, ebeveynleri ile ilişkisi, ailesinin toplumsal ve ekonomik düzeyi, içinde yer aldığı çevre, değerleri, inanç ve tutumları, beklentileri, kişiliği ve işin geleceği hakkındaki görüşleri kariyer seçimini etkileyen sosyal ve psikolojik faktörlerdir [7]. Bireyin, mesleki yönelişleri, tercihleri, seçimleri, kariyer gelişimi sürecinde yer alan bazı mesleki gelişim görevleri genel olarak eğitim süreci içinde gerçekleşir. Ancak, eğitimi bitirenler, yetistikleri alanda iş bulabileceği gibi, mesleğini icra edeceği bir iş olanağı bulamayabilir. Mesleği değiştirebilir, farklı bir alana uyarlayabilir [4]-[7]. Bu çalışma, 4.sınıf hemşirelik öğrencilerinin meslek algısı ve kariyer planlaması arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

II. MATERYAL VE METOD

Tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı tipte olan bu çalışmanın amacı, bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencilerinin öğrencilerinin meslek algısı ve kariyer planlaması arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Araştırmanın evrenini, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde 2019-2020 eğitim ve öğretim yılında dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrenciler (92 öğrenci) oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip, araştırmaya katılmayı kabul eden 92 öğrenci ile çalışma tamamlanmıştır. Araştırmanın verileri, Öğrenci Tanıtım Formu, Mesleki Algı Ölçeği (MAÖ), Kariyer Geleceği Ölçeği (KARGEL) kullanılarak Ekim 2019 tarihinde toplandı.

Öğrenci Tanıtım Formu, bu bölümde, öğrencinin yaşı, cinsiyeti, üniversitedeki başarı durumu, hemşirelik bölümünü tercih sırası, mesleği tercih nedeni, kariyer planlamasına yönelik eğitim alma durumu gibi sorular yer almaktadır.

Mesleki Algı Ölçeği (MAÖ), Eşer ve arkadaşları (2004) tarafından "Hemşirelik Mesleğini Algılama" olarak geliştirilmiş ve Cronbach Alfa katsayısı 0,83 olarak bulunmuştur. Ölçek Mesleki nitelikler ve mesleki statü olarak 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Likert tipinde hazırlanan ölçekte madde puanlaması 1. "Kesinlikle katılmıyorum" (1 puan), 2. "Katılmıyorum" (2 puan), 3. "Kararsızım" (3 puan), 4. "Katılıyorum" (4 puan), 5. "Tamamen Katılıyorum" (5 puan) şeklinde yapılmaktadır. Zorlu (2016) tarafından "Hemşirelik Mesleğini Algılama" ölçeğine 2 madde eklendi. Bu maddeler: "Mesleğim diğer sağlık mesleklerinden daha fazla prestijli bir meslektir" ve "Mesleğim kavramsal beceri gerektirir" maddeleridir. Ayrıca beşli likert tipindeki ölçek altılı likert tipine çevrildi. Ölçeğin güvenilirliği cronbach alfa ile değerlendirildi ve cronbach alfa katsayısı 0,962 olarak saptandı. Ölçek için ortalama puana göre düşük, orta ve yüksek düzey puanları belirlendi. Likert tipinde hazırlanan ölçekte madde puanlaması "tamamen katılmıyorum" (1 puan), "kısmen katılmıyorum" (2 puan), "çok az katılmıyorum" (3 puan), "çok az katılıyorum" (4 puan), "kısmen katılıyorum" (5 puan), "tamamen katılıyorum" (6 puan) şeklinde yapılmaktadır [8].

Kariyer Geleceği Ölçeği (KARGEL), Kalafat (6) tarafından 2012 yılında Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek, kariyer uyumluluğu, kariyer geleceği ve iş piyasalarına ilişkin algılanan bilgi olmak üzere 3 alt boyuttan ve toplam 25 maddeden oluşmaktadır ve 5'li Likert olarak yanıtlanmaktadır. Ölçeğin cronbach alfa değeri kariyer uyumluluğu, kariyer iyimserliği ve iş piyasalarına ilişkin algılanan bilgi alt ölçekleri için sırasıyla 0,83, 0,82 ve 0,62 olarak raporlamıştır [9].

Araştırma için Etik Kurulundan etik onay ve kurum izni alındı. Öğrencilere anket verilmeden önce çalışma için bilgilendirilmiş olurları alındı ve öğrencilerin araştırmaya gönüllü katılımları sağlandı.

Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (ortalama, standart sapma, medyan, frekans, oran, minimum, maksimum) yanı sıra nicel verilerin karşılaştırılmasında normal dağılım gösteren değişkenlerin iki grup karşılaştırmalarında Student t testi, üçten fazla olan grup karşılaştırmalarında One Way ANOVA kullanıldı.

Değişkenler arası ilişkilerin değerlendirilmesinde de Pearson korelasyon analizi kullanıldı.

III. BULGULAR

Tablo 1. Araştırmaya Alınan Hastaların Sosyodemografik Özellikleri ile İlgili Bulgular (n=92)

Sosyodemografik Özellikler		n	%
Cinsiyet	Kadın	80	76,08
	Erkek	12	23,92
Akademik başarı	GANO 2.00 ve 2.99 arası	66	71,7
	GANO 3 ve üzeri	26	28,3
Hemşirelik bölümünü tercih nedeni	Kendi isteği	29	33,0
	Aile isteği	11	12,0
	Atama kolaylığı olması	38	41,3
	Mesleğin gelir düzeyi	14	14,7
Alınan Eğitimin meslek sevgisine etkisi	Mesleğimi seviyordum, şimdi de seviyorum	40	43,5
	Mesleğimi seviyordum, şimdi sevmiyorum	21	23,2
	Mesleğimi sevmiyordum, şimdi seviyorum	11	12,3
	Mesleğimi sevmiyordum, şimdi de sevmiyorum	20	21
Mesleğin geleceği hakkındaki düşünce	İyimserim	22	24
	Orta Düzeyde	58	63
	Kötümserim	12	13
Eğitim görürken mesleği bırakma isteği	Evet	50	54,3
	Hayır	42	45,7
Kariyer Planı varlığı	Var	67	73,0
	Yok	25	27,0
Kariyer planı ile ilgili eğitim alma durumu	Evet	76	82,6
	Hayır	16	17,4
Yaş ortalaması		21.26±1.75	

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.26±1.75 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin %76.08' i kadın olduğu, %71.7' sinin GANO' sunun 2.00 ve 2.99 arasında olduğu, %60' ının hemşireliği ilk sırada tercih ettiği, %41.3' ünün mesleği seçme nedeninin atama kolaylığı olduğu, %43.5' inin hemşirelik eğitimi almadan önce de sonra da mesleği sevdiği, %54.3' ünün hemşirelik eğitimi alırken okulu bırakmayı düşündüğü, %63' ünün hemşirelik mesleğinin geleceğini orta düzeyde gördüğü, %78.3' ünün kariyer planı

olduğu, %82.6' sının kariyer planı ile ilgili eğitim almadığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin MAÖ VE KARGEL puan ortalamaları arasındaki ilişki

	KARGEL	
	r	p
MAÖ	0,537	0,000

MAÖ: Meslek Algısı Ölçeği KARGEL: Kariyer Geleceği Ölçeği r: Pearson korelasyon katsayısı.

MAÖ ve KARGEL arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki bulunmuştur. Mesleği iyi yönde algılama arttıkça kariyer geleceğine yönelik iyimserlik düzeyi de artmaktadır (p<0.001). Hemşirelik öğrencilerinin mesleki algıları ve kariyer geleceğine yönelik iyimserlikleri orta düzeydedir.

IV. TARTIŞMA

Bu çalışma, 4.sınıf hemşirelik öğrencilerinin meslek algısı ve kariyer planlaması arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, mesleği iyi yönde algılama arttıkça kariyer geleceğine yönelik iyimserlik düzeyinin de artmakta olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin mesleği olumlu algılamalarında mesleği algılama düzeyleri önemlidir. Olumlu yöndeki algı eğitim-öğretim sürecini etkileyen, bireyi amaca ulaştıran davranışları belirleyen, istekleri, ilgileri, dürtüleri ve gereksinimleri şekillendiren, yapılacak eylemin yönünü gücünü ve öncelik sırasını belirleyen önemli bir güç kaynağıdır [1], [9], [10]. Mesleğe ilgi duyma, öğrenmeye istekli olma, kariyer planları yapma, tercihlerin yönlendiren beklentiler, öğrenmeye ve başarmaya isteklilik, dikkatli olma, yeterli olma isteği ve gelişme arzusu gibi duygu ve düşünceler kariyer planlamasını önemli ölçüde etkilemektedir [2], [3], [11]-[13]. Öğrencilerin eğitimleri ile ilgili beklentilerinin ve beklentilerin gerçekleşme düzeyinin, mesleği isteyerek tercih etme (isteklilik) ya da etmemesinin, mesleğin toplumsal algısının, mesleki gelişimlerine etkisi büyüktür. Meslek üyelerinin hizmet sunumlarında eğitimleri süresince olumlu düşüncelere sahip olması, eğitimlerini tamamlamadan önce kariyer planı yapmaları ve meslekleri ile ilgili olumlu düşünce geliştirmeleri bireysel gelişimin yanı sıra mesleğin gelişimi açısından da önemlidir. Bu nedenle, geleceğin meslek üyesi olan öğrencilerin meslekleri ile ilgili düşüncelerinin bilinmesi önemlidir [3], [4], [14],[15].

V. SONUÇ

Hemşirelik öğrencilerinin mesleki algıları ve kariyer geleceğine yönelik iyimserlikleri orta düzeydedir. Mesleği iyi yönde algılama arttıkça kariyer geleceğine yönelik iyimserlik düzeyi artmaktadır. Öğrencilerin hemşirelik mesleği eğitimini almadan önce, eğitimi aldığı sırada ve sonrasında kariyer planlamasıyla ilişkili yönlendirilmeleri önem taşımaktadır. Öğrencilerin erken dönem kariyer evresi olarak mesleki eğitimleri süresinde ilgilerini, değerlerini ve yeteneklerini tanıması ve bu doğrultuda kariyer geleceğine hazırlanması önemlidir. Bu yüzden öğrencilerin meslek algılarının belirlenmesi, bu yönde çalışmaların yapılması ve öğrencilerin kariyer açısından yönlendirilmeleri önem taşımaktadır. Öğrencilere kariyer danışmanlığı hizmeti verilmesi eğitim kurumlarının akreditasyonu için karşılanması gereken bir gereklilik niteliği taşımaktadır. Mezun olan öğrencilerin meslekte kalması ve mesleğini yapmaktan doyum alarak yüksek performans göstermesinin sağlanması amacıyla eğitimleri süresinde öğrencilerin meslek algılarının değerlendirilmesi ve geri bildirimlerle geliştirilmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- [1] Atasoy I, Ermin C. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin mesleklerine bakış açısının incelenmesi. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 2016; 6(2): 83-91.
- [2] Yılmaz FT, Şen HT, Demirkaya F. Hemşirelerin ve Ebelerin Mesleklerini Algılama Biçimleri ve Gelecekte Beklentileri. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2014; 3(1):130-139.
- [3] Yurtsal ZB, Biçer S, Duran Ö, Şahin A, Arslan M, Yavrucu ÖK. Sağlık bilimleri fakültesi ebelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin mesleğe ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2014; 2(2): 15-25.
- [4] Dündar G. Kariyer Geliştirme. Sadullah ÖZ, ed. İnsan Kaynakları Yönetimi. İstanbul: Beta; 2013: 268-298.
- [5] Cevher E. Üniversitelerde Kariyer Planlama Faaliyetleri Ekseninde Kariyer Merkezlerine Yönelik Bir Araştırma. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2015; 5(2):164-177.
- [6] Yılmaz İA, Dursun B, Pektaş K, Altay A. Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Seçimlerinin Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi: Pınarhisar Myo Örneği. Electronic Journal of Vocational Colleges 2012; Aralık: 9-21.
- [7] Özen Y. Kişisel Sorumluluk Bağlamında Kariyer Seçimini Etkileyen Sosyal Psikolojik Faktörler. Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama 2011; 2(3): 81-96.
- [8] Zorlu, G. Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinde duygusal zeka ile meslek algısı ilişkisine yönelik bir alan araştırması. Kırklareli Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Sağlık Kurumları İşletmeciliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- [9] Kalafat T. Kariyer Geleceği Ölçeği (KARGEL): Türk örnekleme için psikometrik özelliklerinin incelenmesi. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 2012; 4 (38), 169-179.

- [10] Dündar G. Kariyer Geliştirme. Sadullah ÖZ, ed. İnsan Kaynakları Yönetimi. İstanbul: Beta; 2013: 268-298.
- [11] Cevher E. Üniversitelerde Kariyer Planlama Faaliyetleri Ekseninde Kariyer Merkezlerine Yönelik Bir Araştırma. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2015; 5(2):164-177.
- [12] Yılmaz İA, Dursun B, Pektaş K, Altay A. Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Seçimlerinin Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi: Pınarhisar Myo Örneği. Electronic Journal of Vocational Colleges 2012; Aralık: 9-21.
- [13] Özen Y. Kişisel Sorumluluk Bağlamında Kariyer Seçimini Etkileyen Sosyal Psikolojik Faktörler. Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama 2011; 2(3): 81-96.
- [14] Nurmi JE, Salmela-Aro K, Koivisto P. Goal importance and related achievement beliefs and emotions during the transition from vocational school to work: antecedents and consequences. Journal of Vocational Behavior 2002; 60: 241- 261.
- [15] Karadaş A, Duran S, Kaynak S. Hemşirelik öğrencilerinin kariyer planlamaya yönelik görüşlerinin belirlenmesi. SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2017; 8(1):1-8